

SCHIȚĂ A CONSTRUCȚIEI VIITORULUI ÎN NOUA VIZIUNE ROMÂNEASCĂ

PETREA IOSUB

Problematica pentru studierea și abordarea anticipativă a problematicii de mîine a societății umane și-a găsit un loc distinct în diferite orientări de gîndire filosofică și sociologică și, în oarecare măsură, în anumite doctrine politologice contemporane. Această tratare pluri- și interdisciplinară a viitorului se desfășoară nu sub impulsul trebuințelor de ordin subiectiv ale cercetătorului, ci sub presiunea unor nevoi vitale generate de contradictoriul și complexul context universal contemporan, în care s-au acumulat mari probleme care cer soluții în grade diferite de perspectivă. Printre aceste probleme cea de o deosebită gravitate, așa cum semnala Mahdi Elmandjire, este cea „de a salva generațiile viitoare de la conflagrație“ de natură nucleară și cu repercusiuni asupra însăși supraviețuirii speciei umane și planetei.

Plecînd de la cerințele fundamentării unei atitudini raționale față de ziua de mîine a oamenilor, în mai toate cercetările visul romantic asupra viitorului a fost înlocuit cu o imagine ideal-științifică, conferindu-se modelelor conceptuale nivele diferite de probabilitate și posibil în funcție de anumite dimensiuni și factori cu acțiune între cadrele determinismului social global. Astfel, construcțiile artisanale doctrinare despre viitor în care domina fantezia și preferențialul imaginativ, întemeiate pe o evoluție cumulativă circumscrisă și înțeleasă ca o înaintare de la sine în timp a societății, au fost înlocuite, mai ales de gîndirea marxistă, cu modele ale dezvoltării contradictorii, conflictuale, ce-și croiesc drum prin cîmpuri eterogene traversate mereu de evenimente aleatorii. Această nouă viziune în domeniul concepțiilor despre viitor — ca dimensiune ulterioară a devenirii — are darul de a eluda perspectiva unidimensională - simplă continuare și devenire a trecutului și prezentului — și de a demonstra că viitorul apare, și trebuie să apară, ca o structură stocastică, un cîmp de linii de dezvoltare posibile, fiecare asociată cu o probabilitate condiționată. Prin conceperea sistematică a societății se realizează și o anumită ierarhizare a determinantilor dezvoltării sociale, înlăturîndu-se arbitrariul și improvizația, cît și acele viziuni biologizante în care se opera un transfer de legitate din mediul de proveniență a ființei umane, în cel social. Omul însă intră prin creație în natură în cultură și apoi în istorie, construindu-și o lume cu totul nouă și deosebită, care va fi guvernată de legi specifice. Aceasta pentru că cultura

nu este o prelungire sau o altă variantă mai relevantă a naturii, ci reprezintă o lume opusă naturii și în care domină semnificația și valoarea. Acest mediu valoric, umanizat și umanizator constituie premisa esențială a manifestării tendinței ființei raționale de a-și depăși starea prezentă nu numai prin transformarea naturii ci și prin proiectarea unor modele de construcție ideală, prospective, în care, pe baza cunoașterii temeinice a structurilor intime și legităților socio-umane, sînt potențate posibilele direcții de evoluție socială. În acest sens, gîndirea revoluționară, prin reconsiderarea și întemeierea praxis-ului, aduce cu sine modalități operaționale specifice de prospectare și evaluare a viitorului. Reconsiderarea praxis-ului are la bază faptul că omul, construind istoria, se construiește și se re-construiește și pe sine învingînd conflicte și contradicții care îi păreau insurmontabile, ceea ce îi modifică nu numai imaginea asupra prezentului ci și modelul cu care încearcă să croiască drum de-venirii ulterioare a societății. Aceasta îi permite să treacă treptat prin depășirea granițelor existenței prezente, de la aspirație la opțiune și de la aceasta la transformarea viitorului în obiect de cercetare științifică și de acțiune umană.

Pornind de la dialectica dezvoltării sociale, gîndirea social-politică și științifică românească și-a adus, prin vasta operă teoretică și practică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, contribuții de mare preț la îmbogățirea concepției marxiste contemporane asupra viitorului. Respingînd șablonul și schema și cercetînd temeinic realitățile naționale și internaționale în toată complexitatea manifestării lor, doctrina Ceaușescu configurează noile dimensiuni realiste ale viitorului. În acest sens are o deosebită semnificație sublinierea făcută de tovarășul Nicolae Ceaușescu în mesajul adresat celei de a III-a Conferințe mondiale de cercetare a viitorului, desfășurată la București în 1976, și în care se arăta : „**Studiile viitorologice trebuie să țină în permanență seama de aspirațiile popoarelor spre pace, de dorința lor de a se elibera de coșmarul unor noi conflictații, de a exclude din viața societății războaiele și înfruntările militare, de a scoate în afara legii arma nucleară și celelalte mijloace de distrugere în masă**“¹.

Orice scenariu și strategie cu privire la viitor trebuie să-și aibă rădăcinile bine înfipte în solul prezentului și să reflecte biunivocitatea raportului național-internațional, astfel încît orice politică statală să cuprindă simbiotic răspunderea pentru prezentul și viitorul poporului propriu cu cea pentru modelarea structurilor sistemului global mondial în care să se păstreze integritatea teritorial-economică și spirituală a popoarelor și să se asigure progresul necesar umanității în ansamblul ei. În viziunea nouă românească aceasta implică în primul rînd eliminarea factorului militar agresiv, costisitor și amenințător, ceea ce ar oferi condiții afirmării factorilor de securitate și stabilitate, redresării de pe calea sinuciderii colective prin forța morală de convertire a valorilor cunoașterii, tehnologice și resurselor în elemente vitale pentru dezvoltare și progres.

Acest model profund umanist are în vedere, de asemenea, schimbări radicale în structurile relațiilor internaționale întemeiate pe magia

forței și discriminare, pe dominație și dictat. Căci nu se poate vorbi de dreptate și libertate națională sau socială din moment ce un șir întreg de popoare se află în relație de dependență față de țările puternic dezvoltate, de marile monopoluri internaționale care practică un regim de jaf asupra bogățiilor naționale și resurselor umane ale acestor state recent decolonizate.

Instituirea unei noi ordini economice și politice mondiale are la bază **schimbări sociale** de fond care trebuie să se întemeieze pe norme și cerințe juridice izvorâte din principiile conlucrării și cooperării reciproce avantajoase, respectării independenței și suveranității, a demnității naționale, eliminându-se animozitățile și discriminările existente. Referindu-se la condițiile concret-istorice în care se poate realiza dezideratul libertății și demnității, tovarășul Nicolae Ceaușescu subliniază că „Nu poate fi o democrație reală atunci când un popor nu se bucură de libertate, când domnește ilegalitatea economică ; este greu să fie o reală democrație atât pe plan național cât și internațional, când la un pol sînt bogății și la celălalt săracii“².

În acest orizont de gândire înșiși determinanții devin o mare mobilitate, iar conceptele operante capătă un nou conținut. De exemplu, dacă în prezent relațiile internaționale îndeosebi în zona lor occidentală sînt dominate de forță și dictat, ca urmare a faptului că conceptul de putere subsumează, cantitativ și calitativ, performanțe mai ales de ordin militar, în perspectivă acest concept va fi reprezentat de țările cu cel mai ridicat potențial științific pus să lucreze exclusiv pentru o nouă calitate a condiției umane. Or, pentru a realiza această cerință vitală a umanității, trebuie acționat colectiv în vederea ruperii lanțului competiției militare, crearea de premise realiste pentru dialogul bi și multilateral privind unele probleme spinoase, eradicarea blocadelor asupra circulației informației și cercetării științifice și tehnologice, deschiderea economiei mondiale către un nou tip de colaborare între toate statele lumii. Desigur, realizarea acestor dimensiuni umaniste în conceperea și apropierea viitorului trebuie să aibă cele mai favorabile condiții create în contemporaneitatea generațiilor noastre, deoarece, remarca tovarășul Nicolae Ceaușescu, „nu te poți preocupa de viitor fără a acționa și a face ca prezentul să ofere premisele îmbunătățirii zilei de mâine“³.

NOTE

¹ Nicolae Ceaușescu, **Mesaj adresat celei de-a III-a Conferințe mondiale de cercetare a viitorului, 1976.**

² Nicolae Ceaușescu, **Expunere la ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., 29 aprilie 1988.**

³ Nicolae Ceaușescu, **Mesaj adresat celei de-a III-a Conferințe mondiale de cercetare a viitorului, 1976.**

